

Râdzâtinjili

Când un trup moari, moari mash un ins

Când un suflitu moari, murim tuts niheamâ

Ore-nj dzâsi dada, di ahânt kiro, s-neg s-ved horili dit Makidunii. Dupu vâra trei dzâli di-cali agiumsh tu-unâ hoarâ ashtiratâ pi-unâ dzeanâ di munti.

Mutream nastânga, nandreapta, nu videam vâr lai omù; hoara dip fâr-di oaminj. Ore, iu s-hibâ aici oaminj, dzâsh mini tu mintea meu? Ma nitsi nu bitisii minduita, câ vidzui, câtâ bitisita di-cali, unâ moashi; shidea mardzina di-cali sh-cânda mutrea câtâ dzeana di munti.

-O, la mumâ, grii mini, iu sunt oaminjlji? Câtse hoara easti fârâ di oaminj?

-Cuu, lâi ficioru-ali mumi, ânj gri nâsâ, cu oclji-nlâcârmats. Ia, shed aua n-cali, di cama di dau njilji di anj, sh-tut lj-ashteptù nicukirlji dit hoarâ si s-toarnâ dit munti.

Anda avdzai, dzâsh cu mintea, câ vâhi easti fudzitâ di minti, ama ea cânda nj-u aduki minduiarea sh-dzâsi ninga unoarâ, cu boatsea ma-analtâ:

-Di cama di dau njilji di-anj fudzirâ tuts tu munti sh-mi alâsarâ mini s-u mutrescù hoara.

-Ama tsi caftâ tu munti di-ahânts anj, antribai mini cu multâ nipistupseari

-Cuuu, lâi curbani muma, s-dusirâ sh-mi alâsarâ, ama câpsi s-dzâcâ alti zboarâ câ lji s-i nicarâ tu gurmazù sh-acâtsâ s-plângâ.

-Mumâ, grii mini, shi nji-si featsi njilâ di nâsâ cum u-videam câ plândzi; stâ râhati! Ia, tora va s-negù tu munti sh-va tsâ-lji aduc tuts acasâ

-Cuuu, lâi ficioru-ali mumi, ashâ s-ts-agiutâ Dumidzâ! A' s-ti bashi muma, shi nj-u-acâtsâ capu cu dauli mânj sh-mi bâshe tu frâmți.

-Ia, easti unâ mulari atsia tu-ubor; aidi s-tsâ da muma shi-un trastù cu pitâ, unâ gârundi di-cashù sh-unâ vutselâ cu apâ aratsi. Aidi, s-nedz ghini!

Aistâ mumâ nu easti dip fudzitâ di minti ânj-dzâsh cu mintea shi-ncâlicai pi mulari sh-luai calea câtâ tu munti.

Agiumsh tamam când ascâpita soarili tsi tish cânda vrea si s-ascundâ dupu un topù di munti.

Nu dipunai ghini di pi mulari, s-nj-ashter s-mâcù niheamâ di pitâ, când tsi si-nj veadâ oclji... sh-nu pistipseam ti tsi videam...

Cama -nclo di mini, sum un oarbur ca uscatù, ira un omù cu capu-ntrocù sh-cu cicioarili-n sus;

Ma-nclo di-el, altù... sh-alts sh-ma-nclo; ore, nu pistupseam tsi videam; ânj fricam oclji, ama tut atsea videam; unâ pâduri di oaminj cu capu-ntrocù sh-cu cicioarli-n sus.

Dzâsh tu minti câ nacâ li-videam ashâ di foami, ama ira tuti di dearihina.

Mi sculai di-aco di-iu iram, mi-aprukeai di protu tsi ira sum pomù sh-lu trapsh di cicioari di sh-lu scoasi capu di-ntrocù.

-More, cari eshti tini di mi cârteshti, ntribâ omu

-A bre, tsi fats atsia, ntribai mini cu nipistupseari ti tsi videam.

-Câftâm râdzâtinjili, dzâsi elù. Him aua, di cama di dau njilji di anj tsi câftâm râdzâtinjili. Aflâm multi, ma nu shtim cari sunt atseali bunili...

-Bre, crishtine, dzâsh mini, tsi li vrei rîdzâtinjili? Ia, am mini pitâ, trastu lu-am mplin di pitâ, di la muma Vanghea.

-Ore, nu câftâm rîdzâtinj ti-mâcari; nâ-li câftâm rîdzâtinjili-a noasti, di la strâ-aushi, câ tricurâ cama di dau njilji di-anj sh-ninga nu li-aflâm dot rîdzâtinjili; s-mintirâ cu alti rîdzâtinji sh-nu li-uidisim dotù

Cându avdzâi tsi dzâsi, câdzui niheamâ pi minduiari.

-Ascultâ aua, dzâsh mini, mini vinjiù s-vâ spun câ shtiu iu sunt rîdzâtinjili.

Acljamâ tuts nicukirlji s-dipunâ tu-hoarâ. Mini va s-vâ ashtept la bâsearicâ.

Ancâlicai pi mulari, mi turnai tu-hoarâ sh-kindurii la bâsearicâ. Când agiumsh la bâsearicâ, ira ca scutidi. Videam stealili cum acâtsarâ s-lu kindiseascâ tserlu cu lunjinj, alti ma mâri, alti ma njits, sh-cânda tuti-ânj fâtsea semu cu oclju.

-Nu-am oarâ mini ti voi tora, dzâsh mini taha zburânda cu eali; va s-fâtsem muabeti altoarâ

Intrai nuntru tu bâsearicâ...sh-tsi-nj videa oclji nu ira ti pistupseari; tutâ bâsearica ira-mplinâ cu tseri apreasi.

“Ore, cai li-apreasi aisti tseri sh-cai li-tsâni apreasi, dzâsh tu mintea meu cu ciuduseari.

Cum shideam ashâ, kirut tu minduiari, avdzai unâ boatsi, ama tsi boatsi...ore, cânda-nj bumbunidza Dimidzâlu tish-n capu; ore, mi tricurâ sudârili pi tuti pârtsili sh-inima acâtsâ si-nj batâ, tish cânda vrea s-nji-arsarâ dit keptù

-Cari hii tini atsia, bumbunidzâ boatsea tish tu-urecljili a-meali; sunt cama di dau njilji di-anj di când nu bâgâ vâr cicioru tu-aistâ bâsearicâ.

Mini acâtsai s-tramur niheamâ câ nu videam icivâr sâ zburascâ; avdzam mash atsea boatsi.

Mutream di-avigâra, s-vedù, cari greashti, ama videam mash aumbri tsi cânda s-avina când pi-un murù, când pi-alantù...

-“Fâ-ti gioni! Fâ-ti gioni! Fâ-ti gioni!” ânji grii mini cu boatsea ca ascumtâ, taha s-nu mi-avdâ vârù, câ-nj vinirâ tu-minti zboarili al papu...

-“Ficioru-a papu”, ânj dzâtsea elù cum mi giuca pi dzinuclji; cashti cum di ts-intrâ frica vârâoarâ, di-itsido, s-dzâts di trei ori: “fâ-ti gioni!”

Cu mintea la zboarili-al papu, dzâsh: ”fâ-ti gioni“ di trei ori, sh-ti ciudii, ânj fudzi frica.

Mi feciù gioni, nj-u feciù boatsea ma-ahândoasâ sh-grii:

-Ore, cai greashti? iu-hii ta s-ti vedù? cari eshti tini? tsi cafts aoua tu bâsearicâ?

-Mini hiu preftu Vasili, dzâsi elù... ama mini ninga nu lu-videam. Hiu preftù di cama di dau njilji di-anj tu-aistâ hoarâ; nicukirlji fudzirâ tu-munti ta s-caftâ râdzâtinjili sh-mi alâsarâ mini aoua ta s-mutresc bâsearica.

“Mari ciudii tsi s-fatsi”, dzâtseam mini tu mintea meu; muma mutreashti hoara, preftu bâsearica sh-alants nicukiri caftâ râdzâtinjili. Când avdzai, câ easti preftu-ali hoari, cânda mi hârâsii niheamâ sh-âlj grii:

-Ama iu-hii? Yinu s-ti vedù!

-Lâi ficior, dzâsi preftu, mini murii di multù...mash boatsea arâmasi di mini; murii di-foami, ama boatsea-nj neadzi ninga! Birikeavits! Boatsea-nj neadzi di cama di dau njilji di-anj!

Când avdzâi aisti zboarâ, giunamea meu di la papu ânj s-i tuki di dipù! Acâtsai nâpoi s-tramur; mini tu-unâ bâsearicâ goalâ, cu njilji di tseri

apreasi, cu aumbri tsi s-avina pi murù sh-cu unâ boatsi tsi cânda bumbunidza, unâ boatsi tsi zbura cu mini!

“Bo. Bo, Bo...iu nj-agiumshù mini?” dzâtseam tu minti, ama dzâsh nâpoi di trei ori: “fâ-ti gioni!”

-Ore prefte, ma câtse murishi di foami? Ia, easti unâ mumâ atsia tu hoarâ; anja nj-u lu-umplu trastu di pitâ.

-Ah! dzâsi boatsea, vâhi dzâts ti-muma Vanghea. Lâi ficior, muma Vanghea s-i spigiurâ s-nu calcâ tu bâsearicâ di când âlj-supsi capra.

-Ore, tsi ari s-facâ capra cu tini sh-cu bâsearica, dzâsh mini ciudusitù.

-Atsa caprâ, dzâsi preftu cu boatsea niheamâ ma-ashtiratâ, s-lândidzâ, sh-muma Vanghia ânj gri s-negù cu crutsea, taha s-u facù ghini! Neshù mini s-ved capra, u-ghivâsii, feciù cârutsea, ama digeaba; capra mi mutrea, tish cânda iram vâr tsap fudzit di-minti sh-pânâ tu soni supsi; di-atumtsea muma Vanghea nu vrea s-mi veadâ.

Nitsi nu bitisi preftu isturia cu capra, câ usha di la bâsearicâ s-zdicljisi sh-cai s-ved tu-usha di bâsearicâ..ira muma!

Muma shidea tu pragu di-ushi, ama nu bâgâ cicioru tu bâsearicâ; s-videa câ ira ca-aspumatâ sh-mizi-adiljia.

Cându-vidzui, mi lo harauâ câ vedù un omù, câ di-atsa boatsi mi-avea luatâ lâhtarea; mi silighii câtâ nâsâ sh-aurai cu harauù:

-Mumâ, mumâ, cum di vinish aua?

Muma mutri câtâ mini, ma nu putea sâ scoatâ vâr zborù sh-adiljia ninga cu greu; mi lo di mânâ sh-mi trapsi nafoarâ dit bâsearicâ.

-Lâi, ficioru-ali mumi, mizi gri nâsâ shi-sh mina mânjili, tish cânda vrea sâ zburascâ cu-eali; s-toarnâ nicukirilji dit munti!

Pânâ s-nj-adun mini mintea, câ nj-avea fudzitâ di dipù aco nuntru tu bâsearicâ, muma câdzu-mpadi ca vâra pitâ nicoaptâ.

-Mumâ, mumâ, aurai mini, sh-acâtsai taha s-u scolù, ma nâsâ, ici..., ira dusâ.

“Ore, tsi si-nj facù?; ânj vini tu minti s-neg si-lj gresc-a preftui Vasili; mi silighii câta usha di la bâsearicâ, ma dapoia-nj vini tu-minti câ aco, ira mash atsea boatsi tsi bumbunidza. Kindurii lâhrâsitù sh-mi turai câta muma

“Ore, tsi-nj pâtsâi”, dzâsh mini sh-mi loarâ nâpoi sudârili; mi-aplicai niheamâ sh-u bătui muma pi fatsâ, ca sh-cum bati vimtu, primuveara, frândzili dit pomù. Nitsi nu tricuu niheamâ di oarâ, câ acâtsâ muma si-sh minâ oclji.

-Cuu, tsi-nj vedù ashâ ca steali, mizi shushurâ muma.

Ore-nj vinea s-plângù di-harauâ, când lj-u-avdzâi boatsea. Nu shtiam câtse, ama nji s-i aliki multù inima di-aistâ mumâ.

-Mumâ, sunt steali dealihea, dzâsh mini, mash câ tini irai fudzitâ niheamâ ta s-li vedz cama ghini sh-bâgai budza pi arâdeari. Hii ghini? u-antribai mini sh-u-agiutai si s-bagâ pi cicioari.

-Ghini nj-escù, ama nu nj-iram fudzitâ iuva; ânj vini niheamâ ca milii câ nj-escù moashi, ama ghini nj-escù! Ti vidzu muma câ târtseai calea câta bâsearicâ sh-vinjiù, cuampatra, s-tsâ dzâc câ dipunâ nicukirlji tu-hoarâ; cum zbura, muma sh-u teasi mâna sh-deadzitu mutritorù câta dzeana di munti

Mutrii sh-mini câta-aco; ore, sh-tsi si-nj vedù!? Un râlu di lunjinji cânda cura dit munti tamam câta hoarâ. Mutreamù sh-mi ciuduseam di mushuteatsa tsi nji si-ashtira di dininti...

Mutrii câtâ steali, mutrii nâpoi râlu di lunjinj..., s-videa tish cânda dipunarâ stealili dit tserù sh-loarâ calea câtâ hoarâ; nji si pârea câ iram tu-n yisu...

Muma, vâhi mi vidzu câ iram ca kirutù sh-nj dzâsi:

-Uh, s-tsi facâ muma! Tsi eshti ashâ ca fudzitù? Ia, atselj sunt nicukirlji tsi dipunâ muntili; cathishun poartâ-nâ tsearâ apreasă-ntru mânâ.

Mini eram ninga kirut tu-atsea mushuteatsâ di lunjinj, ama u-ntribai muma cu boatsea ca ciudusitâ:

-La mumâ, cum di dânâsirâ-atseali tseri cama di dau njilji di-anj?

-Uh, s-tsi facâ muma, gri nâsâ, sh-acâtsâ si sh-andreaptâ pâdyieaua, câ ira ca shutsâtâ di la-atsea câdeari; atseali sunt tseri armâneshti! Nu s-astîngù vloarâ putes! "TSEARA ARMÂNEASCÂ NU S-ASTINDZI VLOARÂ!" bumbunidzâ boatsea-li mumi, ma lai ca-atsea-a preftui sh-mutri câtâ dzeana di-munti.

Oclji-a ljei, cânda lji s-apreairâ ca dau tseri. Nitsi n-apucâ kelea s-nji si facâ ca di câcotù, câ muma sh-u turâ fatsa câtâ bâsearicâ sh-aurâ: "NITSI BOATSEA ARMÂNEASCÂ NU KEARI VLOARÂ!"

Oclji, nâpoi lji s-apreairâ ca dau tseri. Nitsi nu bitisi zboarili muma, câ s-avdzâ unâ ca bumbunidzari tsi vinea di câtâ nuntru di bâsearicâ sh-unâ ca lunjinâ, tsi mi urghi, ishe pit firidâ; "vâhi ânyie preftu" dzâsh mini tu minti sh-nâpoi mi loarâ sudârili; "fâ-ti gioni" dzâsh di trei ori.

U-mutream muma sh-nu pistupseam tsi avdzam, tsi videam... tsi nu videam; zdicljish gura s-dzâc tsiva ama armash cu ea zdicljisâ.

-Curbani muma, dzâsi nâsâ, cu-unâ boatsi dulsti cânda cât s-avea sculatâ dit somù; ncljidi-u gura s-nu arâtseshti câ bati liva aratsi.

"Moashi, moashi" dzâsh mini tu mintea meu", ama shtii di tsi litâcâneashti".

Ama, ghini dzâsi ghini muma; bâtea unâ ca livâ aratsi di câtâ munti sh-ti ciudii, acâtsai s-avdù zboarâ, tish cânda li-purta vimtu sh-li-dipuna tu hoarâ ca vârâ cârvani tsi-sh dipunâ pi-aghalea ghiumili-mplini di lapti; s-avdza ca unâ cânticu cu " eeeeeee", sh-cum shideam ashâ cu urecljili pi vimtù, mi-agudi unâ palâ sânatôasâ tish tu-urecljea di nandreapta sh-ânj dipunâ unâ cumatâ di cânticù

"Eeeeeeee...

Oh, la steauo, cât bânash,

Dzâ-nj strâ-aushlji iu lj-angrupash?

Voi s-li duc niheamâ apâ

S-lj-ntrebù cai mi-ar-blâstâmatâ!

Eeeeeeeee...."

Nitsi nu bitisii ghini s-adukesc zboarili, câ mi-agudi nâpoi unâ palâ sânatôasâ di vimtù tish tu-urecljia di nastânga sh-ânj dipunâ ninga unâ cumatâ di cântic.

"Eeeeeeee...

Oh, la steauo du-nj-mi nâpoi

La-amelj munts sh-la-a meali oi

Aco-iu sh-Alexandru moi s-featsi

Si-lj ducù sh-a lui niheam apâ aratsi...!

Eeeeeee...”

Ore, ânj deadârâ lâcârnjili, ama nj-u-ascumsh fatsa s-nu mi veadâ muma câ plângù, ama muma mi duki; mi lo-mbratsâ, nj-ashtearsi lâcârnjili cu palmili-aljei cârpati di kiro sh-ânj dzâsi:

-Tini ficioru-ali mumi hii mult dârut ficiorù sh-mi bâshe tu frâmți.

Tora, cânda u-vream muma, cânda nu u-vream, câ mintea ânj ira mintitâ ca târtsili tsi li-mintea papu di li-dâdea la prâvdz

-Mumâ, dzâsh mini, tora câ s-toarnâ nicukirlji, fudz acasâ s-badz kirkelu s-fats pitâ. Mini va s-lj-ashteptù nicukirlji aua la bâsearicâ; fudzi muma câtâ casâ.

Mini mutrii câtâ usha di la bâsearicâ, feciù cârutsea sh-intrai. ”Tsi s-hibâ s-hibâ” dzâsh mini, va s-negù ninti!”

-Iu eshti prefte? grii mini mutrinda di-avigâra.Tserili ira tuti apreasi, ama lunjina lor ira cama yiulucioasâ.

Aumbrili s-tukirâ tu lunjinâ sh-videam murili cânda âsh purta cu falâ frestsâli cu Sâmts; tish tu analtu-ali bâsearitsi mutrea câtâ mini Hristolu.

-Aua nj-estù, avdzai unâ boatsi, ama altâ soi di boatsi, ma dultsi, ma aprukiatâ. Ghini vinish tu bâsearicâ!

Ore, arâmash cu capu-nzeanâ sh-mi tricun ca hirù nividzut dit capu pânâ tu cicloari; ira tish cânda ânj grea Hristolu; vream s-nj-aplecù capu ma nu puteam, tish cânda mi tsinea Hristolu spindzuratù di oclji-alui

-Nu ti-aspari gione! Mini hiu preftu Vasili! Fâ-u cârutsea sh-mutrea câtâ aua, câtâ altar.

Feciù cârutsea sh-dukii cânda mi silighi Hristolu sh-mutrii câtâ altarù. Ciudii, ciudii, sh-nâpoi ciudii! Ama aistâ ira thamâ! Videam nandreapta

di-altar un dealihea preftù; mutrea dip ca-aush; s-vidia câ lu-avea câlcatâ sh-bâtutâ ghini pricili-a kirolui.

Ore, di câti ori mi-acâtsarâ sudârili di-când vinjiù tu-aistâ hoarâ, câ tora mi-actâsarâ nâpoi, silighii di pi mini vârâ tsintsi kiladz..

-Ama, tini cânda..., acâtsai mini s-grescù... ama preftu nj-u lu-curmâ zboru.

-Adukescù, dzâsi elù, tish cânda hiu tu-mintea tau; când vinish prota tu bâsearicâ, aflash mash unâ boatsi. Atsa boatsi ira-a strâ-papu-a melu Vasili. Mini iram tu munti cu nicukirlji dit hoarâ, ma mi turnai ma ayonjia, pi-unâ cali ma shcurtâ.

Când avdzâi, gura nji s-i zdicljisi sh-armash mutù.

-Aua, zburu preftu ninti, noi u-alâsâm boatsea di la un la alantù. Atselj tsi s-ducù câtâ Dumidzâ, ninti tsi-s ducù, u-alasâ boatsea acasâ, s-nâ mutreascâ casili, horili, bâseritsili; lu-ngrupâm omu cu multâ tânjie, ama boatsea nu lj-u ngrupâm; u-tsânem ca-unâ nâstimatâ, câ ashâ, boatsea noastâ, boatsea armâneascâ, nu s-kiru pân-tora sh-bâneadzâ, sh-dzua di-azâ namisa di noi.

Nitsi cândila nu u-astindzem; u-tâsnem daima apreasâ di ni li-veaghlji suflitili s-nu s-kearâ....

Ashâ easti, aua la noi, tu Makidunii.

Atsa boatsi tsi u-ai tini, dzâsi elù, nu easti-a tau; easti-a pap-tu, a tat-tu, icâ ali dadi-atau, câ sh-elj di-aua, dit Makidunii sh-u-ar luatâ boatsea.

Mini... ninga cu gura zdicljisâ; nu puteam s-u-ancljid sh-li beam zboarili-a preftui tish cânda beam unâ cupâ cu-apâ aratsi dit munti.

Cum shideam di-ascultam preftu, cânda acâtsâ bâsearica si s-cutrampurâ; avdzam mulâri tsi bâtea locu sh-cânda s-aprukea di bâtearicâ.

-Agiumsirâ nicukirlji, lj-aurai mini-a preftui sh-ishei nafoarâ.

Pânâ s-iesù mini, bâtearica s-anvigârâ di suti di-oaminj; alts ninga pi mulâri, alts apucarâ s-zdicalicâ. Unâ amari di lunjinj u fitsea bâtearica s-yiulutseascâ ca vârâ nistimatâ tu lunjina di soari

-Oaminj bunj, ghini vinit, bumbunizdâ boatsea meu, câ mi-aspârai sh-mini di-ahântâ boatsi tsi-aveam.

Ma tora, iram nvitsat cu tuti ciudiile tsi li-târcui.

”Vâhi aistâ easti boatsea tsi nji-u-alâsarâ strâaushlji amelj, sh-ia, tamam azâ ishe tu-padi”, minduiam mini; turarâ tuts capitili câtâ mini.

Tsi videam, tora li-pistupseam tuti. Tuts nicukirlji, ahânts câts videam, avea tu-frâmti, unâ crutsi di lunjinâ”. Atsa va s-hibâ lunjina armâneascâ di cai zbura preftu”, dzâsh mini tu minti.

-Ore, ni-acljimash s-nâ dzâts câ iu sunt râdzâtinjili-a noasti, gri nicukiru tsi lu-scosh protu di-ntrocù.

-Cum tsâ-easti numa? mi-ntribâ elù sh-teasi mâna câtâ mini.

Când nj-u teasi mâna, tish cânda s-teasi unâ râdzâtinâ câtâ mini. U-avea mâna ca lai sh-ca kitâroasâ, ama mini-âlji dzâsh-ali minti, si-nj sta rihati; lj-u dedù mâna sh-dzâsh:

-Custandin mi-acljiamâ; dada faptâ Pleasa di-ndzeanâ sh-afendu Curceau.

-Ore, di-anost easti, aurâ elù câtâ tuts alants.

-Ghini vinish Custandine tu-hoara noastâ. Io escù Yiorgu; ma mulds di noi him grâmustenj, ama avem tu-hoarâ sh-fârshiots; tuts di-unâ soi himù!

Ma ia, dipunâm s-nâ spunj câ iu sunt râzâtinjili? Li-aduseshi tini? Spunâ-ni, câ ni-adastâ suflitu sâ-shtim câ iu sunt ngrupati; li-câftâm di cama di dau njilji di-anj.

-Fрати Yorgu, grii mini; ghini dzâts câ tuts di-unâ soi himù, câ dit-unâ râdzâtinâ ni-trâdzem tuts; ashâ cum pomu sh-ari unâ râdzâtinâ vârtoasâ, tsi fatsi njilji di dedz, ashâ sh-noi; noi himù dedzâli

-Io, nu hiu deagâ, nj-u lu-curmâ zboru, un tsi ninga ira pi mulari, sh-acâtsarâ tuts s-aradâ

Mini mutrii câtâ nâsù cu namustri sh-ocljji nji si-featsirâ ma lâi di-cum lji-amu.

-Aidi more, aestâ easti mash unâ shicai, dzâsi “deaga” sh-vini di-nj lo mâna.

-Io hiu Hronciu, dzâsi elù, sh-tsân unâ fârshiroatâ; fatsi cama bunâ pitâ dit hoarâ; s-yini pi la noi s-ti fânâtesht!

Cât bitisi elù zboru, câ s-aprukiâ ninga un di mini, nj-u lo mâna sh-dzâsi:

-Mini est Thanasi, fârshârot, sh-tsân unâ grâmusteanâ; nu u-ntreatsi vârù ti giucari; sh-mini-nâ “deagâ “hiu dzâsi elù

-Ore, cum yini aestâ, gri Yorgu, câ nu-akicâsescù; ma avem mash unâ râdzâtinâ, câtse câftâm râdzâtinj? Lipsea s-câftâm mash unâ; va s-ira ma lishor s-u aflâm; sh-atsa râdzâtinâ vârtoasâ, cum nâ-spunj tini, iu-easti?

-E! E! lu-easti, girâ sh-alants-n corù. Mini-âlj mutrii tuts cu oclji-mplinj di akicâseari.

-Aidits tu bâsearicâ, dzâsh mini; li-zdicljish dauli ushi di la bâsearicâ sh-acâtsarâ s-intrâ nuntru; s-umplu bâsearica.

-Mutrits-ndzeanâ, dzâsh mini. Tsi videts?

-Em, tsi s-videm, dzâsi Yorgu. Mea, Hristolu cânda ni-veaghliji

-Hristolu-a cui ira? ntribai mini

-A-Dumizdâ ira, grirâ tuts-n corù

-Omu, cai lu-featsi? ntribai mini

-Dumizdâ lu-featsi, grirâ tuts-n corù

-Suflitu di la Dumizdâ lu-avem, s-avdzâ sh-boatsea-preftui.

-E heee, grii mini cu boatsea ma-ahândoasâ.

Tu-atsel suflit, tsi nâ lu-deadi Dumizdâ, aco easti râdzâtina noastâ, tsi u-câftats voi-ntrocù.

Râdzâtina strâaushilor-a noci, s-u câftats tu-suflitu!

Noi armânjli avem mash-unâ râdzâtinâ sh-mash-un suflit! Atsel easti suflitu armânescù. Him ligats un di-alant cu unâ vrearea tsi curâ tu suflitu-a nostù prit atsea râdzâtinâ vârtoasâ. Atsea vreari, easti vrearea armâneascâ sh-mash noi armânjli putem s-u dukimù!

Cictâsirâ tuts; nu zbura vârnù.

Tu isâhia tsi s-ashtirâ tu bâsearicâ, s-avdza mash unâ inimâ tsi bâtea, tish cânda inimili-a nicukirlor, s-adunarâ stogù tu-unâ inimâ; dit-atsea inimâ, acâtsâ si s-azvoamâ un iho di vreari armâneascâ tsi lu-avdza shi sâmtslji dit-analtù-ali bâsearitsi shi s-pârea tish cânda-dipunarâ sh-elj, s-lu cântâ-n-corù deadun cu nicukirlji.

Lunjinili di tseri acâtsarâ s-yilutseacâ sh-ma multù. Lâcârni acâtsarâ si s-adunâ-ntr-ocljia nicukirlor sh-tu cathi lacrimâ, cânda yiulutsea unâ altâ soi di lunjinâ; vâhi atsea ira lunjina tsi s-apreasi tu suflitu-a lor, iu sh-u-aflarâ atsea râdzâtinâ armâneascâ.

Dupâ vâru kiro, Yiorgu, tsi shidea dip ninga mini, sh-u dusi mâna dupâ capu sh-acâtsâ di si-scârkina tish cânda lu-mâca vâra bubulicâ.

-Ore, lo, tut nu-adukescù! Io, amù suflitu-a melù; Hronciu ari suflitu-a lui; frati-nju Mihali, ari suflitu-a lui. Cum yini aestâ câ mash un suflitù avem?

-Vinits nafoarâ tu-ubor, dzâsh mini.

Tu-uborù ira pihadea-li bâsearitsi. Cashti di-când ira aco, ama apa tut-ashâ aratsi ira sh-bunâ ti-beari.

-Hroncio, grii mini, scoati un ghium di-apâ!

S-i silighi Hronciu di-scoasi un ghium cu-apâ. Tuts lu-mutrea ghiumu tish cânda vrea s-u bea apa cu oclji, nu cu gura.

-A cui lj-easti seati? ntribai mini. Aurarâ tuts câ lâ-ira seati di-ahântâ cali.

-Tora Yiorgo, lja ghiumu sh-bea niheamâ apâ!

Lo Yorgu ghiumu sh-acâtsâ s-bea apa tish cânda ira vârâ mulari aspumatâ

-Oh lele, tsi mi fânâtii, dzâsi Yiorgu, câ multâ seati nj-ira, sh-lo s-lj-u da ghiumu al Hronciu, ta s-bea sh-elù

-Nu, nu, dzâsh mini, bea tini sh-ti Hronciu.

Mutri Yiorgu la mini ca cictâsitù, sh-biu ninga niheam-apâ

-Hroncio, ts-easti ninga seati, lu-antribai mini.

-Ore tsi shicai easti aestâ, crepù di seati, aurâ elù sh-deadi s-ljia ghiumu s-bea.

-Nu, nu, dzâsh mini, sh-lj-u kindurii mâna tsi s-tindea câtâ ghiumù

-Yiorgo, bea sh-ti Mihali câ sh-a lui lj-easti seati.

-Ore, mi umflai, dzâsi Yiorgu, ma biu, cu zori ninga niheamâ sh pândica lji s-i featsi, ma mari ca atsea-a preftui.

-Ore, tsi giocù easti aistu ta s-bea Yiorgu apâ sh-tu locu-a melù, dzâsi Mihali ca nâritù.

-Eh, lâi oaminj, dzâsh mini, ashâ easti sh-cu suflitu. Cathishun sh-ari suflitu-a lui, ashâ cum cathishun sh-ari putiru a lui, ama tuts u-bem apa di la aistâ pihadi.

UNÂ PIHADI, UNU SUFLITU, UNÂ RÂDZÂTINÂ!

-Eheeee, s-ciudusi Yiorgu, tora adukescù cum easti cu suflitu sh-cu râdzâtina; lj-u-teasi ghiumu-al Hronciu sh-dzâsi:

-Ia, lâi Hrocio ghiumu, bea dit suflitu-a melù, câ un easti. Dapoa s-turâ câtâ mini sh-dzâsi:

-Custandine, voi s-ti-ntreabù nica unâ; nacâ shtii iu-easti ngrupatù Alexandru-a nostù atselù Mari, câ vream si-lj dutseam sh-a lui niheamâ apâ-aratsi.

-Shtiu, dzâsh mini, cu boatsi ahândoasâ. Zboarili-a meali s-tukirâ tu isâhia tsi s-ashtirâ di-avigâra; s-avzda mash adâljerili di la mulâri; mutrea sh-eali câtâ mini tish-cânda vrea s-avdâ câ iu ira ngrupatù Alexandru. Mini nj-u dush mâna-ndreaptâ la keptù sh-aurai: aua easti ngrupatù Alexandru. Lu-acâtsai Yorgu di mânâ, lj-u bâgai mâna pi keptu-a lui shi-lj dzâsh: atsia easti ngrupat Alexandru!

Dapoa, mi-alinai pi unâ mulari, mi-anâltsai pi cicioari sh-aurai:

-Tora shtits iu-easti angrupatù Alexandru-a nost?

Ca la un semù, sh-dusirâ tuts mâna la keptù sh-aurarâ di s-avdzâ pânâ tu dzeanili di munti

-Aua easti angrupatù Alexandru! Tu suflitu-a nostù!

“Eheee”, sh-mina niscânts capitili...”multù gioni easti aistù ficiorù”... Câd dipunai di pi mulari, câ s-aprukiâ preftu di mini.

-Ore, ti vedu ficiorù ca tinur, ânj dzâsi elù. Câts-anj adunash?

-Cama di dau njilji di-anj, aurai mini.

Acâtsarâ tuts s-arâdâ sh-cum arâdeam, ore câra vini unâ njiurizmâ di pitâ...ma tsi njiurizmâ...

-Pita s-featsi, avdzâi boatsea-ali mumi Vanghi, sh-u vidzui cum trâdzea dupu nâsâ unâ mulari-ncârcatâ cu vârâ dzatsi trasti di pitâ.

-Mi-agiutâ sh-ts-al Mihali, gri nâsâ, sh-acâtsâ s-poartâ trastili câtâ noi.

-Gioni mumâ, dzâsh mini s-avdâ tuts

-Custandine, ânj gri Yiorgu, tsi-adârâm cu ghiumu di-apâ, nu putem s-adârâm sh-cu pita? S-mâcù mini sh-ti Hronciu, sh-ti Mihali, câ pitâ armâneascâ pot s-mâcù ti tuts!

Acâtsarâ tuts s-arâdâ!

-O la mumâ, di tsi easti pita, ntribâ preftu tsi cânda trâdzea pit nâri njiurizma di pitâ

-Di “Râdzâtinj” easti, gri muma. Ore, câra pârnjim s-arâdem... mâcam pitâ sh-arâdeam...

-Nu pistupsesc ca mâcù “Râzdâtinj”, dzâsi Mihali.

Ore, ma mult arâdeamù di tsi mâcam pitâ.

-S-nu vi si-acatsâ, aurâ muma, sh-arâdea, arâdea pânâ lji-si-acâtsâ a-ljei.

Mâcâm pitâ sh-arâsim pânâ tu-apiritâ; sh-dzua di-azâ ninga mâcâm pitâ, câ pita sh-vrearea armâneascâ, nu s-bitisescù vloarâ!

NU KIRUM! NU KIREM! NU VA S-KIREMU!

Custandin Dini Trandu – 2010 - USA